

ПІДПРИЄМНИЦТВО. МЕНЕДЖМЕНТ. МАРКЕТИНГ. ЛОГІСТИКА.

BUSINESS. MANAGEMENT. MARKETING. LOGISTICS.

УДК 330.341

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА СИСТЕМНІЙ ОСНОВІ

К.О. Бояринова, к.е.н., доцент

А.С. Воздроганова

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Київ, Україна

Бояринова К.О., Воздроганова А.С. Управління інноваційною конкурентоспроможністю промислового підприємства на системній основі.

У статті розглянуті підходи до управління інноваційною конкурентоспроможністю промислового підприємства на системній основі, яка враховує їх специфіку управління інноваціями.

Ключові слова: інновації, інноваційна конкурентоспроможність, управління інноваційною конкурентоспроможністю, система управління інноваційною конкурентоспроможністю

Бояринова Е.А., Воздроганова А.С. Управление инновационной конкурентоспособностью промышленного предприятия на системной основе.

В статье рассмотрены подходы к управлению инновационной конкурентоспособностью промышленного предприятия на системной основе, которая учитывает их специфику управления инновациями.

Ключевые слова: инновации, инновационная конкурентоспособность, управление инновационной конкурентоспособностью, система управления инновационной конкурентоспособностью

Boyarinov E.A., Vozdroganova A.S. Innovation competitiveness management of industrial enterprise on a systematic basis.

Approaches to managing innovation competitiveness of industrial enterprises on a systematic basis were reviewed in article, which takes into account their specific management of innovations.

Keywords: innovation, innovation competitiveness, management innovation competitiveness, management system innovation competitiveness

Інноваційна конкурентоспроможність у сучасному концептуальному понятті є невід'ємним елементом розвитку будь-якого підприємства, оскільки у її забезпеченні беруть участь не тільки техніко-технологічні інновації та НДДКР, але й управлінські, організаційні та маркетингові. Управління інноваційною конкурентоспроможністю є недостатньо вивченим поняттям, яке потребує розгляду та систематизації основних підходів до його реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вивченню теоретичного базису інноваційної конкурентоспроможності присвятили свої праці такі вчені Н.І. Редіна, А.О. Кулик, Т.Ф. Гареев, В.О. Василенко, В. Безверхий, Ю.П. Анисимов, С.М. Клименко [1-7].

Формулювання цілей

Метою дослідження є визначення сучасних підходів до управління інноваційною конкурентоспроможністю та, з їх урахуванням, розроблення пропозицій щодо побудови системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що базується на управлінні інноваціями.

Виклад основного матеріалу дослідження

Питання інноваційної діяльності підприємства не можуть бути якісно вирішені без з'ясування такого поняття як інноваційна конкурентоспроможність. Трактують цього поняття досить різноманітні (табл. 1).

Інноваційна конкурентоспроможність розглядається як частина конкурентоспроможності підприємства, регіону, галузі, країни. Інноваційна конкурентоспроможність показує наскільки розглянутий суб'єкт відповідає світовим темпам розвитку економіки, наскільки воно здатне створити

собі заділ на майбутнє, оскільки світовий розвиток на сучасному етапі будується, в першу чергу, завдяки інноваціям. Таким чином, щоб підприємство було конкурентоспроможним на внутрішньому та світовому ринках, необхідно використо-

увати у своїй діяльності інновації, але, крім цього, повинні бути методи, що дозволяють оцінити, наскільки підприємство інноваційно-конкурентоспроможне [4].

Таблиця 1. Зміст поняття «інноваційна конкурентоспроможність» за визначеннями науковців

Автор	Трактування поняття
А.О. Кулик [2]	Комплекс властивостей, передумов і дій підприємства щодо формування і реалізації випереджаючої безперервної стратегії розробки, пошуку, трансферу, адаптації та впровадження інновацій з метою досягнення конкурентних переваг на ринку товарів і послуг
В.О. Василенко [3]	Конкурентоспроможність, яка забезпечується за рахунок розробки і виробництва нових товарів і послуг
С.М. Клименко [4]	Здатність господарюючого суб'єкта успішно функціонувати і розвиватися на певному обраному сегменті завдяки впроваджуваним інноваціям
І.В. Тараненко [5]	Механізм заснований на створенні й нагромадженні нового знання та ефективному використанні інноваційних переваг, інституційно оформлений процес змагальної взаємодії суб'єктів, що відбувається через інтегративну участь в інноваційному процесі, задля забезпечення найкращих умов сталого розвитку

Теоретичною основою інноваційної конкурентоспроможності є формування сутності її основних понять, принципів і характеристик [2, 4, 6, 7]:

- ринковий інноваційний клімат – загальна характеристика інноваційного рівня і вимог зовнішнього середовища розвитку підприємства;
- інноваційний потенціал підприємства – міра готовності внутрішнього середовища підприємства до виконання програми інноваційних стратегічних перетворень;
- наукові ресурси глобальної інноватики – можливості інноваційного ринку патентів, ліцензій, ноу-хау та інших науково-технічних та організаційно-економічних розробок;
- власний інтелектуальний капітал підприємства – творчий рівень персоналу, НДКР та його інтелектуальна продукція;
- інформаційна і професійна база інноваційного розвитку підприємства;
- фінансово-економічна та матеріально-технічна база реалізації інноваційних процесів;
- методи і процеси мотивації постановки інноваційних цілей, розробки інноваційних стратегій, проектів та програм їх реалізації, пошуку інвестиційного забезпечення інноваційної стратегії, виробничої стадії впровадження інноваційних розробок, використання результатів інноваційної перебудови підприємства.

Управління інноваційною конкурентоспроможністю має бути системним процесом та ґрунтуватись на елементах, що її забезпечують. Для забезпечення інноваційної конкурентоспроможності підприємства необхідно застосовувати інноваційний підхід до її управління, орієнтований на підвищення останньої за рахунок постійного впровадження нововведень у всіх функціо-

нальних сферах діяльності підприємства, й на нарощування його інноваційного потенціалу.

Під управлінням розуміється управлінська діяльність і процеси, пов'язані з розробкою концепції і стратегіями розвитку організації, постановкою її цілей, плануванням, організаційною діяльністю, розпорядництвом, координуванням і контролем, а при необхідності, і коригуванням раніше прийнятих рішень. Процес управління подається як сукупність циклічних дій, пов'язаних з виявленням проблем, пошуком і організацією виконання прийнятих рішень. Інакше можна визначити управління, як певну сукупність управлінських дій, які логічно зв'язуються один з одним, щоб забезпечити досягнення поставлених цілей шляхом перетворення ресурсів на «вході» в продукцію або послуги на «виході» системи [6].

Інноваційна конкурентоспроможність підприємства залежить від стану його інноваційного потенціалу і від моделі управління інноваційною діяльністю на підприємстві. В якості зразків для побудови системи управління інноваційною конкурентоспроможністю можна використовувати дві управлінські моделі організації інноваційної діяльності, які показали високі позитивні результати на практиці, але базуються на різних принципах: американську і японську [7]:

- американська модель ґрунтується на використанні потужної фундаментальної і прикладної науки, багатомільярдними інвестиціями, на розробці нових технологій, активному залученні вчених та дослідників з-за кордону, динамічній економіці, гострій конкуренції між виробниками за споживачів і т.д.;

- Японія використовувала переважно зовнішні запозичення. Не маючи розвиненої фундаментальної науки, Японія стала широко впроваджувати іноземний досвід, скуповувати патенти,

доводити розробки до потрібного рівня, запускати їх у виробництво, поступово модернізуючи його на базі нових технологій.

Система управління інноваційною конкурентоспроможністю підприємства – це сукупність окремих взаємообумовлених елементів, що володіють певними властивостями, пов'язаних з виробленням управлінських рішень щодо планування створення та реалізації інноваційних проектів з метою завоювання лідерських конкурентних позицій [7].

Система повинна бути побудована з урахуванням наступних системних принципів, таких як [7]:

- неадитивні – незвідність властивостей системи до суми властивостей складових її елементів і невиводимість з останніх властивостей цілого;
- ієрархічність – багаторівневий розгляд станів і змін;
- структурність – опис системи за допомогою встановлення зв'язків складових її компонентів;
- динамізм – можливість урахування змін, що відбуваються в стані системи;
- взаємозалежність структури системи і зовнішнього середовища – наявність зворотного зв'язку між елементами системи і навколишнім середовищем;
- цілеспрямованість – можливість оцінки будь-яких змін у стані системи з позиції пріоритетності кінцевої мети діяльності господарюючого суб'єкта.

Ефективність функціонування системи управління інноваційною конкурентоспроможністю неможлива без підтримання зворотного зв'язку між об'єктом і суб'єктом управління. Зворотній зв'язок є як регулюючим, так і захисним засобом. Забезпечення зворотного зв'язку досягається на основі розроблених шляхів вдосконалення управління інноваційною конкурентоспроможністю [8].

Системі управління інноваційною конкурентоспроможністю підприємства притаманні такі властивості [8]:

- цілісність – система повинна бути єдиним цілим, що складається з підсистем і компонентів;
- синергічність – спільна дія багатьох підсистем, в результаті якої виникає структура і відповідне функціонування;
- кооперування – суміщення зусиль компонентів для знаходження загальних принципів функціонування системи;
- емерджентність – можливість розбіжності цілей системи і цілей складових її компонентів;
- альтернативність – можливість вибору різних шляхів функціонування системи;
- адаптивність – активне пристосування параметрів до змін умов зовнішнього середовища;
- інтеративність – можливість поєднання централізованого і децентралізованого управління системою;

— пріоритетність цілей системи щодо цілей її компонентів.

В цілому управління інноваційною конкурентоспроможністю промислового підприємства – це процес, що має системні властивості (рис. 1), його основні етапи мають включати:

1) визначення сфери та приналежності інноваційної діяльності підприємства у ринковому сегменті. Необхідно визначити потенційних наявних та прихованих конкурентів, а також конкурентну позицію з урахуванням специфіки інноваційної діяльності підприємства та інновацій, які воно запроваджує;

2) дослідження зовнішнього середовища (політична ситуація в державі, основні конкуренти, постачальники, інноваційна інфраструктура і т.д.);

3) діагностування базової позиції підприємства в конкурентному середовищі;

4) оцінювання інноваційного потенціалу підприємства і визначення сильних і слабких сторін за кожною з його складових, виявлення конкурентних переваг та способів їх використання у конкурентній боротьбі;

5) прогнозування бажаного рівня інноваційної конкурентоспроможності підприємства;

6) розроблення напрямів покращення інноваційної конкурентоспроможності, реалізація заходів;

7) моніторинг інноваційної конкурентоспроможності підприємства. В силу наявності постійного інноваційного розвитку підприємств-конкурентів, управління інноваційною конкурентоспроможністю – це систематичний процес, тому разові заходи щодо її підвищення не можуть мати місяця у конкурентній боротьбі. Саме тому підприємство має постійно моніторити як внутрішню ситуацію, так і зовнішні позиції.

Таким чином, управління інноваційною конкурентоспроможністю надасть можливість підприємству покращити свою інноваційну діяльність, виявити основні недоліки в управлінні і згодом виправити їх та розробити плани на майбутнє в боротьбі за кращі позиції. Основними перевагами від управління інноваційною конкурентоспроможністю підприємства у загальному можна визначити такі:

- збільшення ключових компетенцій підприємства;
- покращення його зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;
- усвідомлення ролі інновацій та орієнтація на отримання конкурентних переваг;
- збільшення потужності підприємства, а також його прибутку.

Висновки

Натепер управління інноваційною конкурентоспроможністю має важливе значення для функціонування промислового підприємства. Для успішної діяльності українських підприємств необхідно розробити власну систему управління

інноваційною конкурентоспроможністю і надалі її рентній боротьбі за кращі позиції на ринку. вдосконалювати, щоб мати переваги в конку-

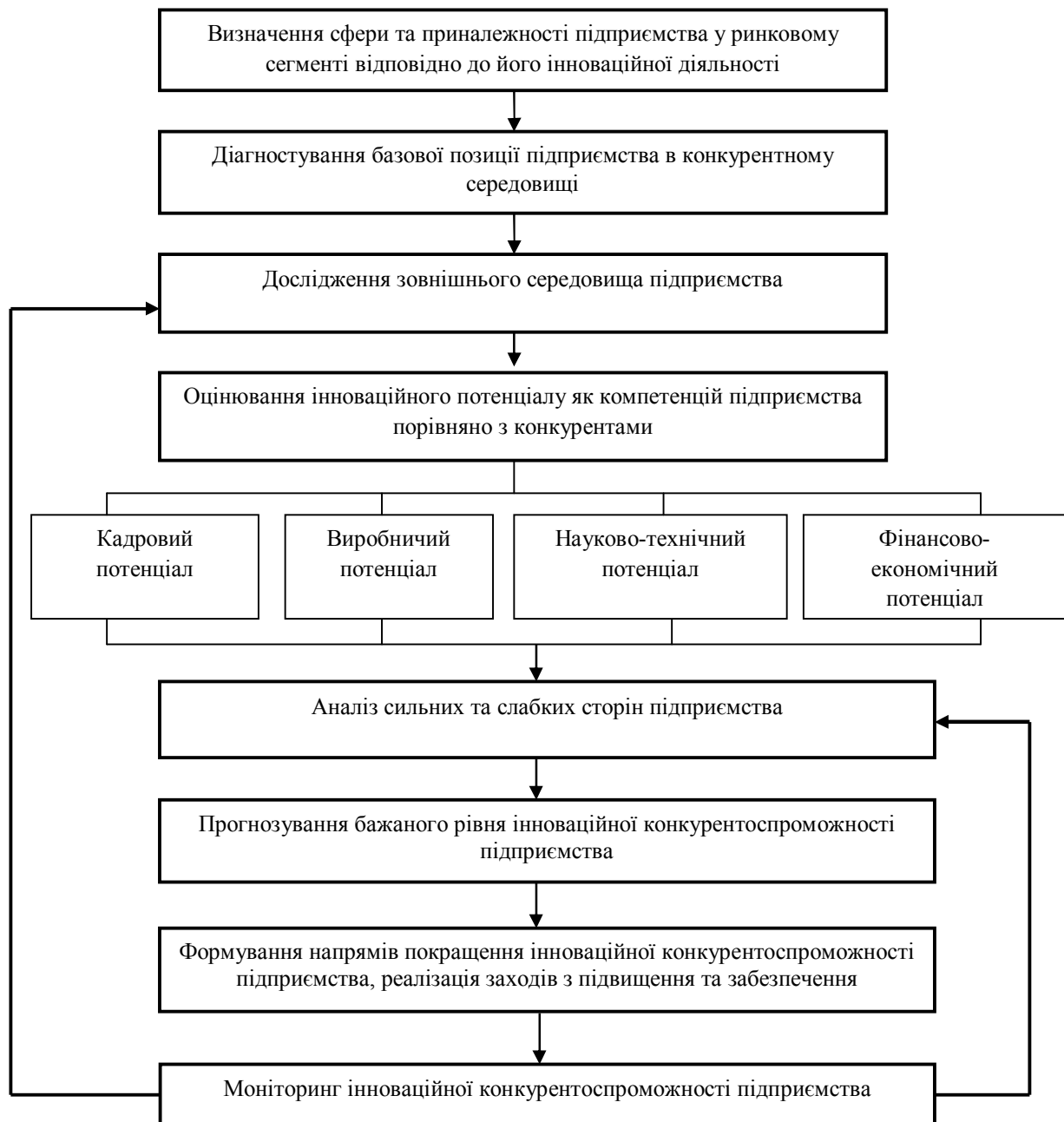

Рис. 1. Процес управління інноваційною конкурентоспроможністю промислового підприємства

Формування системи управління інноваційною конкурентоспроможністю надасть можливість підприємству покращити свою інноваційну діяльність, шляхом усунення основних недоліків в

діяльності та усвідомлення своїх переваг над конкурентами.

Список літератури:

1. Редіна Н.І. Венчурний капітал у ринковій економіці [Текст] / Н.І. Редіна, Н.Ю. Пікуліна ; Дніпропетровська держ. фінансова академія. – Д. : [б.в.], 2005. – 124 с.

2. Кулик А.О. Управління інноваційною конкурентоспроможністю підприємств / А.О. Кулик // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2011. – № 37. – С. 201-210.
3. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник [Текст] : за ред. Василенко В.О. / В.О. Василенко, В.Г. Шматько. – К. : ЦУЛ, 2003. – 440 с.
4. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : навчальний посібник / Клименко С.М. [и др.]. – К. : КНЕУ, 2008. – 520 с.
5. Тараненко І.В. Системний характер формування інноваційної конкурентоспроможності: глобалізаційний контекст / І.В. Тараненко // Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право. – 2010. – Вип. 2, Т. 2 – С. 422-430.
6. Гареев Т.Ф. Трансфер технологій и диффузия инноваций как элементы инновационного процесса [Електронний ресурс] / Т.Ф. Гареев// Вестник Академии управления «ТИСБИ». – 2005. – № 4. – Режим доступу: <http://old.tisbi.org/science/vestnik/2005/issue4/IT1.html>
7. Безверхий В. Только инновации обеспечивают конкурентоспособность [Текст] / В. Безверхий // Экономика и жизнь Черноземье. – 2007. – № 5. – С. 6.
8. Анисимов Ю.П. Доходность инновационной деятельности [Текст] : монография / Ю.П. Анисимов, В.Б. Артеменко, О.А. Зайцева. – Воронеж : [б. и.], 2002. – 192 с. : ил.

Надано до редакції 16.11.12

Бояринова Катерина Олександрівна / Ekateryna A. Boyarinova
boyarinovaea@ukr.net

Воздроганова Анжеліка Сергіївна / Angelica S. Vozdroganova
pilipец_a@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Управління інноваційною конкурентоспроможністю промислового підприємства на системній основі [Електронний ресурс] / К.О. Бояринова, А.С. Воздроганова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 41-45. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>